

НОВИ ПОДХОДИ И ИНОВАЦИИ
NEW APPROACHES AND INNOVATIONS

**БАЗАТА ДАННИ „ПИСМЕНИ СЪКРОВИЩА“
ПО ПРОЕКТ „ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА НА ДОЛЕН ДУНАВ“
И ЗНАЧЕНИЕТО Й ЗА НАУЧНИЯ ОБМЕН**

Теодора Пейчева-Дянкова

Регионална библиотека „Любен Каравелов“ – Русе

Резюме: Представена е базата данни „Писмени съкровища“, създадена в рамките на проекта „Писмените съкровища на Долен Дунав“ (ROBG-290), финансиран по програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ Румъния – България V-A, Приоритетна ос 2: „Зелен район“, Специфична цел 2.1: „Подобряване на устойчивото използване на природното наследство и ресурси на културното наследство“; Тематична цел 6: „Опазване и защита на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурси“; IP 6в: „Съхраняване, опазване, популяризиране и развитие на природното и културно наследство“. Представени са институциите – участници в изграждането на базата данни. Очертани са нейните цели и пътищата за устойчивото ѝ развитие.

Ключови думи: „Писмените съкровища на Долен Дунав“; ИНТЕРРЕГ Румъния – България; Фондация „Глобални библиотеки – България“; Окръжна библиотека „Александру и Аристия Аман“ – Крайова; Регионална библиотека „Любен Каравелов“ – Русе; пълнотекстови бази данни

Проектът „Писмените съкровища на Долен Дунав“ е реализирана от 2018 до 2021 г. от три институции: Фондация „Глобални библиотеки – България“ в качеството ѝ на водещ бенефициент, Окръжна библиотека „Александру и Аристия Аман“ – Крайова и Регионална библиотека „Любен Каравелов“ – Русе. Финансиран е по програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ Румъния – България V-A, Приоритетна ос 2: „Зелен район“, Специфична цел 2.1: „Подобряване на устойчивото използване на природното наследство и ресурси на културното

наследство“; Тематична цел б: „Опазване и защита на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурси“; IP бв: „Съхраняване, опазване, популяризиране и развитие на природното и културно наследство“. Общата стойност на проекта е 486 029,02 евро.

Целите, които проектът си постави, бяха с основен фокус опазване, защита, популяризиране и развитие на писменото културно наследство на трансграничния регион Румъния – България посредством два основни инструмента: разнообразяване на туристическите услуги и развитие на литературния туризъм. В контекста на преосмислянето на туристическия потенциал на библиотеките, освен на изграждането на традиционна туристическа инфраструктура, беше отделено особено внимание на популяризирането на писменото културно наследство на трансграничния регион. В рамките на проекта беше купено високотехнологично оборудване за двете библиотеки, чиято цел беше да се даде възможност на потребителите да се запознаят с писменото културно наследство на двата трансгранични региона по съответстващ на времето начин, а именно – чрез високотехнологични продукти. Част от това оборудване бяха и два буксенера с добри технологични възможности. Оборудването позволи на двете библиотеки да дигитализират над 400 000 страници. Тези документи формираха база данни, в която са представени документи на институции от целия трансграничен регион. Българските институции, които се включиха със свои фондове в този проект, бяха Регионална библиотека „Михалаки Георгиев“ – Видин, Регионална библиотека „Христо Ботев“ – Враца, Народно читалище „Постоянство 1856“ – Лом, област Монтана, Регионална библиотека „Гео Милев“ – Монтана, Регионална библиотека „Христо Смирненски“ – Плевен, Регионална народна библиотека „Петко Рачев Славейков“ – Велико Търново, библиотеката при Русенската митрополия, Регионална библиотека „Любен Каравелов“ – Русе, Регионална библиотека „Партений Павлович“ – Силистра и Регионална библиотека „Дора Габе“ – Добрич. Румънските библиотеки, участващи със свои документи в изграждането на базата данни, бяха Окръжна библиотека „Александру и Аристиа Аман“ – Крайова и Окръжна библиотека „Йоан Н. Роман“ – Констанца. Изборът на документи за дигитализация беше решение на всяка от институциите, като приоритетно се дигитализираха документи с краеведско значение, редки и ценни документи, а също и такива, чието съдържание отразява връзките между Румъния и България – исторически, културни, научни, политически. Тази селекция даде възможност да се формира масив от пълнотекстови документи, които в своята съвкупност позволи да се представи писменото културно наследство в трансграничния регион. Българските институции участваха с книги и периодични издания, а румънските – само с книги.

Две от институциите, участващи със свои документи в базата данни, заслужават особено внимание. Библиотеката на Русенската митрополия е представена в проекта с неголям обем документи – 72, основно богослужбни книги, на български, сръбски, руски и църковнославянски език. Фондовете на тази библиотека са труднодостъпни за потребителите поради характера на институцията, която я управлява, както и поради необходимостта част от документите да се съхраняват при специален режим. Библиотеката, която присъства само частично в базата данни „Писмени съкровища“, постепенно ще бъде изцяло дигитализирана и документите ще бъдат добавяни.

Единственото читалище, което се включи със свои фондове в изграждането на базата данни, е Народно читалище „Постоянство 1856“ – Лом, област Монтана. Библиотеката при читалището притежава фонд от 163 старопечатни и редки и ценни документа, както и краеведски фонд от 320 документа. Димитър Маринов, първият историк на читалището, споделя сведения за комплектуването на фондовете при основаването му през 1856 г., разказвайки за някой си хаджи Иванчо Данаилович, който подарил „Свята гора“, „Совет родителски“, списанието „Сръбска пчела“, „История Словено-сръбскаго народа“ и др. (Marinov, 2003). Би било действително много вълнуващо, ако можехме да се похвалим с участие в базата данни на някои от тези първи заглавия, които обаче едва ли са оцелели. В базата данни библиотеката участва с 86 документа, книги и периодични издания, издадени в Белград, Браила, Букурещ, Виена, Лом, Москва, Нови Сад, Олтеница, Одеса, Пловдив, Русе, Санкт Петербург, Свишов, Цариград.

Поради характера на проекта – той е насочен към повишаване на туристическия потенциал на библиотеките, – беше сметено за уместно базата данни да бъде представена във формат, удобен за ползване от широка аудитория, с максимално опростено търсене. Базата е интегрирана в сайта на проекта, litdanube.eu, където присъства в рубриката „Писмени съкровища“ (<https://www.litdanube.eu/bg/pismeni-sakrovishta>). Доброто SEO оптимизиране, целенасочената маркетингова стратегия и усилията за популяризиране както на идеята на проекта, така и на неговите продукти, доведоха до 200 посещения на сайта дневно. Статистиката показва най-голям интерес от България, следват САЩ, Румъния, Китай, Ирландия, Германия, Швеция. Посещенията от България са най-многобройни от София, следват Варна, Русе, Пловдив, Бургас, Добрич, Велико Търново.

Основното достойнство на базата данни „Писмени съкровища“ е селектирането на библиотечни документи от всички области в България, попадащи в обхвата на трансграничния регион Румъния – България и на част от областите в Румъния (Видин, Враца, Монтана, Плевен, Велико

Търново, Русе, Силистра, Добрич, Констанца, Долж). Так се сформира дигитална колекция, която дава задълбочена представа за писменото културно наследство в трансграничния регион. Независимо от географската близост между двете страни, културният и научният обмен между Румъния и България остават спорадични и фрагментарни, плод на труда на отделни институции, учени и интелектуалци, които полагат усилия да градят мостове между двете страни. Другият феномен, на който ежедневно ставахме свидетели при работата си по проекта, беше липсата на устойчивост на огромна част от проектите, реализирани по програмата ИНТЕРРЕГ Румъния – България: сайтове на проекти стават недостъпни след изтичането на сроковете за реализация, връзките се прекъсват и така колосални усилия и културни продукти просто изчезват. В резултат на тази констатация и с цел запазване и надграждане на постигнатото, Регионална библиотека „Любен Каравелов“ – Русе ще продължи да поддържа сайта на проекта и ще допълва и развива базата данни „Писмени съкровища“, която ние смятаме за културен и информационен продукт, заслужаващ по-нататъшно развитие и усъвършенстване. Надяваме се в тези си усилия да бъдем подкрепени както от големите, така и от по-малките библиотеки в трансграничния регион. Ако регионалните библиотеки притежават необходимите ресурси за изграждане на пълнотекстови бази данни, за малките и особено за читалищните библиотеки това далеч не се подразбира. Уверени сме, че подобен подход носи необходимия потенциал за растеж и тази ни увереност се допълва и от статистическите данни от анализа на посещенията както на сайта на проекта, така и на базата данни „Писмени съкровища“.

Една от посоките на развитие на базата данни ще бъде пълната дигитализация на старопечатния фонд на Регионална библиотека „Любен Каравелов“, която в момента включва 1040 документа, основно книги. Обособяването му като фонд започва през 1977 г., когато, както споделя Елена Георгиева, дългогодишният книжар Никола Даков дарява на библиотеката 257 старопечатни книги на стойност 6154 лв. според тогавашния курс (Georgieva, 2013). Този фонд е нараснал с над 200 екземпляра през последните 25 години. Както посочва Микаела Здравкова, през 1996 г. той е наброявал над 800 тома (Zdravkova, 1996).

Реализирането на проекта съвпадна с пандемията от COVID-19 и ни постави пред множество трудности. Уверени сме, че нормалната ни работа може да бъде осъществявана само ако проявим необходимата гъвкавост заедно с партньорските ни организации. Вярваме, че работейки в партньорски мрежи, които събират, координират и разпределят усилията и ресурсите на множество институции, бихме могли да останем устойчиви, независимо от обстоятелствата. Опазването и популяризирането на

писменото културно наследство са особено важни за икономическия просперитет на регионите и очакваме новия програмен период, който ще ни позволи да инвестираме още повече средства и усилия в надграждане на вече постигнатото.

ЛИТЕРАТУРА

Георгиева, Е. (2013). Никола Даков – русенският книжар, библиофил и дарител. *Библиотека, том XX, брой 5, 146–154.*

Здравкова, М. (1996). Издания на Георги Стойков Раковски в старопечатния фонд на Универсална научна библиотека „Любен Каравелов“ – Русе. *Алманах за историята на Русе, том I, 240–243.*

Маринов, Д. (2003). Избрани произведения в 5 тома. Т. 3. История на града Лом и Ломска околия. София: Изток-Запад.

REFERENCES

Georgieva, E. (2013). Nikola Dakov – rusenskiyat knizhar, bibliofil i daritel. *Biblioteka, vol. XX. Issue 5, 146–154.*

Zdravkova, M. Izdaniya na Georgi Stoykov Rakovski v staropechatniya fond na Universalna nauchna Biblioteka “Lyuben Karavelov” – Ruse. *Almahan za istoroyata na Ruse, vol. I, 240–243.*

Marinov, D. (2003). Izbrani proizvedeniya v 5 toma. T. 3. Istoriya na grada Lom i Lomska okoliya. Sofia: Iztok-Zapad.

THE DATABASE “WRITTEN TREASURES” OF THE PROJECT “THE WRITTEN TREASURES OF LOWER DANUBE” AND ITS IMPORTANCE FOR THE SCIENTIFIC EXCHANGE

Abstract: *The database “Written Treasures”, created within the project “The Written Treasures of Lower Danube” (ROBG-290), funded under the Cross-border Cooperation Programme INTERREG Romania – Bulgaria V-A, Priority Axis 2: “Green Region”, Specific Objective 2, is presented. 1: “Improving the sustainable use of natural heritage and cultural heritage resources”; Thematic Objective 6: “Preserving and protecting the environment and promoting the efficient use of resources”; IP 6c: “Preserving, protecting, promoting and developing natural and cultural heritage”. The institutions involved in the construction of the database are presented. Its objectives and ways for its sustainable development are outlined.*

Keywords: *The Written Treasures of Lower Danube; INTERREG Romania – Bulgaria; Global Libraries Foundation – Bulgaria; Alexandru and Aristia Aman Regional Library – Craiova; Lyuben Karavelov Regional Library – Ruse; full-text databases*

Teodora Peycheva-Dyankova, PhD

Lyuben Karavelov Regional Library

1 Dondukov-Korsakov St.

7000 Ruse, Bulgaria

E-mail: fld@libruse.bg